

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Ba-midbar

Shelomoh ben Yitshaḳ

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

לז

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9964

מד ובקר ששנה ושלישים אלה :
 מה וחקמים שלשים אלה וחקמי מאות :
 מו ונפש אדם ששנה עשר אלה :
 מז ויקח משה ממהצט בני ישראל את
 האחו אתר מן החמשים מן האדם ומן
 הבקמה נתן ארזם ללוים שמרי משמרת
 משבן יהוה כאשר צוה יהוה את משה :
 מה ויקרבו אל משה הפקדים אשר
 לאלפי הצבא שרי האלפים ושרי המאות :
 מט ויאמרו אל משה עבדיך גשאו את
 ראש אנשי המלחמה אשר בידנו וקרא
 נפקד ממנו איש : נ ונקרב את קרבן
 יהוה איש אשר מצא כלי זהב אצבעה
 וצמיד טבעת עגיל וכמוז לכפר על
 נפשתינו לפני יהוה : נא ויקח משה
 ואלעזר הכהן את הזהב מאתם כל כלי
 מעשה : נב ויהי בל זהב התרומה אשר
 הרימו ליהוה ששה עשר אלף שבע מאות
 וחקמים שקל מאת שרי האלפים ומאת
 שרי המאות : נג אנשי הצבא בנוו איש
 לו : נד ויקח משה ואלעזר הכהן את
 הזהב מאת שרי האלפים והמאות ויבאו
 אתו אל אהל מועד זכרון לבני ישראל
 לפני יהוה : ° פ א ומקנה
 רב הדר לבני ראובן ולבני גד עצום מאד
 ויראו את ארץ יעזר ואת ארץ גלעד
 והנה המקום מקום מקנה : ב ויבאו בני
 גד ובני ראובן ויאמרו אל משה ואל
 אלעזר

לב
ששי
שלישי

מד ותורי תלתין ושתי ארפיז :
 מה וחקמי תלתין אלפיז וחקמי מאה :
 מו ונפשא דאיןשא שחת עסר אלפיז :
 מז ונסיב משה מפלגות בני ישראל ית
 דאתחד חר מן חמשים מן אינשא ומן בעירא
 ויהב יתהון ללואי נטרי מטרת משכנא דיי
 בקה דפקיד ית משה : מה וקרבו לות
 משה דממנן די לאלפי חילא רבני אלפיז
 ורבני מאותא : מט ויאמרו למשה עבדיך
 קבילו ית חושבן נברי מגיחי קרבא די עמנא
 ולא שגא מננא איגש : נ וקרבוניא ית
 קורבנא דיי נבר דאשכח מאן דדהב שיון
 ושבכין עזקן קדשין ומחוך לכפרא ער
 נפשתינא קדם יי : נא ונסיב משה ואלעזר
 כהנא ית דהבא מנהון כל מאן דעובדא :
 נב והנה כל דהב אפרשותא דאפרשו
 קדם יי שחת עסר אלפיז שבע מאה וחקמים
 סלעין מן רבני אלפיז ומן רבני מאותא :
 נג נברי דחילא בנו נבר לנפשיה :
 נד ונסיב משה ואלעזר כהנא ית דהבא
 מן רבני אלפיז ומאותא ואיחיהו יתה
 למשכן זמנא דכרנא לבני ישראל קדם יי :
 א ובעיר סגי הנה לבני ראובן ולבני גד
 תקיף לחדא נחזו ית ארע יעזר וית ארע
 גלעד ותא אתרא אתר קשר לבית בעיר :
 ב ואתו בני גד ובני ראובן ויאמרו למשה
 ולאעזר כהנא ולרברבי כגשתא למימר :
 מכלילתא

ותמש מאה : מר וסכום הורי תלתין ונשית אלפין : מה וסכום הקרי תלתין אלפין ותמש מאה : מר וכתב נשא שחטר אלפין : מר ונסיב משה מפלגית בני ישראל את דמיתחד בדר מן חקשין מן בנת נשא מן בעירא ויהב יתהון דליואי נטרי מטבת משקנא בוי היקמא דפקיד וי ית משרה : מה וקריבו לורה משרה אסטרטיון דמטמן על אלפי חילא רבני אלפין ורבני מאוונתא : מט ואקרו למשה עבדך קבילו ית סכום גיבך

ירושלמי

וקריבו ית קורבנא בוי בדר הוינו עליון בבתיהון דמלכיא מרנאי יקטוני כדמקחון ותונו חקון חקון בנהיריון דמלכיא מרנאי יאיון וספרנקתא ותונו נסבין מנהיון קוריא דבתא מן רישיהון נמשניא מאודנהון ועזנניא מאצבעתא ועקליא מאודנהון ומעביא מן בית מדיהון חס לו משה רבן לא אסתפל חר מינו בתרא מנהון ולא איתחד חר מינו בתרא מנהון דלא גהוי שופר עמה בנהינס לעלקמא דאתי היא תקום דן ביום דינא רבא לכפרא על נפשחמא קדם :

מניתי קרבא די עמנא ולא שניא מננא אעיש : נ וקריבנא דורוגא לשומא בוי כיון דמסר וי ית מרנאי בידיו רבכשו וי ארעהון וית מרעהון ותונו עיליון לטבדלוגיהון ותמיון בנתיהון יאהא חטייתא מפרנקתא וקל גבר דתוח משבח עיליהו מינו דתב הוי שרי כליליא מן רישיהון קדישניא מן אודניהון קטליא מן צוריהון שכיבא מן ארעהון ענהתא מן אצבעתיהון מהוריא מכות חדיהון וקבל דא חס לו למיתלי עני בן ולא אסתפלון בתרא מנהון דלא למתניבא בתרא מנהון ולא נמורר במיתותא דמיתין בה בשיעיא לעלקמא דאתי ודא יבדר לו ליום דינא רבא למכפרא על נפשחמא קדם :

ואלעור פנהא ית דהבא מנהון כל מאן דעובדא : נכ ותוח סכום כל דהב אפרשותא דאפרשו לשומא בוי שיתפר אלפין ושבע מארה ותקשין פלעיון מן רבני אלפין ומן רבני מאוונתא : נג גיבךין דחילא בןו גבר לגפשיה :

נר ונסיב משרה ואלעור פנהא ית דהבא מן רבני אלפין ומאונתא ואיתיאור ויתיה למשגון ומנא דורבנא טבא לבני ישראל קדם : א ובעירי פניא הוון לבני ראובן ולבני גד תקיף לתרא ותמיון ית ארעא דמכונר ית ארעא גלעד וקא אסתרא אפר כשר לבית בעיר : ב ואתו בני גד וגו

ירושלמי

ותמון ית ארעא דמכונר וית ארעא דגלעד וקא אסתרא אפר דנכסין היא :

מכללתא

רשי

כדוכן : (מו) ויקח משה וגו' . הפקדים . הממונים : (מט) ולא נפקד . לא נחסר ותרנום לא טנא חקי הוא לשון חרמי חסרון (ג) כנו (בראשית לא) חכני חסכה תרגומו דהוי סגיא ממנייאל וכן (שמואל ב) כי יפקד מושכך יחסר ויקוס מושכך איש הרגיל לישב סוכן (שם ב) ויפקד ויקוס דוד נחסר תקומו ולין איש יושב סוכן : (ג) אצעדה . אלו נמדיים שלרגל : וצמיד

בדוכן : (מו) ויקח משה וגו' . הפקדים . הממונים : (מט) ולא נפקד . לא נחסר ותרנום לא טנא חקי הוא לשון חרמי חסרון (ג) כנו (בראשית לא) חכני חסכה תרגומו דהוי סגיא ממנייאל וכן (שמואל ב) כי יפקד מושכך יחסר ויקוס מושכך איש הרגיל לישב סוכן (שם ב) ויפקד ויקוס דוד נחסר תקומו ולין איש יושב סוכן : (ג) אצעדה . אלו נמדיים שלרגל : וצמיד

באר רחובות דקדוקי רשי

(ג) משום דזרט פקד עשמי עניינים רבים דלא יתכנו כגון לכן קחמר דזכ הוא כתרנומו לא שגא והיינו ענין חסרון לא נפקד (עש איז ניט ווארין גמיטערט) :

רשב"ם

(עט) עבדיך נשאלת ראש וגו' לא נפקד ממנו איש כמנפה . לפיכך . ונקרכאת קרבני' לכפר על נפשתינו שנדרנו מלפני החשבון שלימנינו

מכלל יופי

לזרוע לפי שהוא עשוי על חכונת אותו של רגל נקרא גוש כן אצעדה : (וצמיד) . נקרא כן החלי שעל היד לפי שרוא מחובר בה תמיד : (עניל) . חלי האזנים וכן אמר יוחאליו ועגילים על אזניך : (וכמו) : פירשו רכותינו זכרם לכרכרה זה דפוס של בית הרחם :

רכים כמו שור איש גפן : (מה) (הפקדים) . ענין מניו וזכרות : (מט) (אשר בירנו) . כדשותינו : (ולא נפקד) . ענין חסרון : (ג) (אצעדה) . הוא מחללי הזרוע כמו שאמר שמואל כ אצעדה על זרועו ויונירן תרגם ימעיב הפארים והצערות ושורי רגליא ידמה שהוא כלי אחר יש שהוא עשוי לזרוע ויש שהוא עשוי לרגל ואשר עשוי לרגל נקרא צעדה על החכונה לשון צעד ואשר עשוי

לב (א) (ומקנה רב) . הבהמות הגסות והדקות יקראו מקנה לפי שהם קנין האדם וכספו ועסקו : תניאון

הַגַּם הַזֶּה: ס טז וַיִּנָּשׂוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ בְּדַרְתָּ
אֵינן נבגה למקננו פה וערים לטפנו :

בַּחֲתִיָּה וְאַסַּף עוֹד לְאַחֲרוֹתֶיהֶן בְּמִדְבָּרָא
וּתְחַבְּלוּן לְכָל-עַמַּא הַדִּין: טז וְקָרִיבָה
לוֹתִיהָ

יונתן בן עוזיאל

ירושלמי

גו : א מכללמא ומדבששא מקנר ובית נקרי ובית
חושבני מעלת קרא שירן ובית קבורתיה דמשה וקעון :
ד ארעא דקבש יי וקמא וקבא קדם דגשקא
דישראל ארבע קשר לבית קעור היא ולעקבך אית קעור :

מכללמא מדבששא ומקנר ובית נקרי וחשבון וכללת
וישכם ויבן וקעון :
מקנה נכסין :
ולמא תתקרוו :

ה וַאֲמָרוּ אֵין אֲשַׁבְּתֵנּוּ בַחֲמִין קַרְמֶךָ תִּתְחַבֵּב אַרְעָא
והו : ו ואמר משה לבני וגו' : ז וקמא חבטלון
בַּחֲתִיָּהוּ כִּד שְׁלִחִיתָ יַחְזוּן קַרְמֶכָּם וְעֵשָׂא לְמַחְמֵי יַרְו
אַרְעָא : ט ופליקו עד גמלא דאחלקלא וחמון ית
אַרְעָא וְקִטְלוּ רַעַת לִיקָא דְיִשְׂרָאֵל כִּמֵּן דְלֵא לְמִיעַל
לְאַרְעָא דִיבֵּי לְהוֹן יי : ו חקיף רוגזא וגו' : יא
אַרום לא שלימו קטר בתלמי : יב אלתון קלם וגו'
דישראל וטלטליון במדברא ארבעון שניו עד דפה כל
וגו : יד וקא קסתיון קטר אבתחכון מלמדי גיבניא
מִיבִיָּא לְמוֹסַפָּא תִּרְבַּע עַל תְּקוּף רִגְזָא בְּיַד יִשְׂרָאֵל :
טז ארום תתרגון קטר בתלמיה ויוסף תוב לאחורותיהון במדברא וגו' :

בבטלון בענות מני ישראל סלמעיפר וגו' : ח הקדיו עפרו

ירושלמי

ויקליקו עד סגולה וחמון ית ארעא :

אין וחמון גיבניא דפליקו סמצמום מפר עשרין שניו וגו'
ארום שלימו קטר בתלמא ביי : יג וקמף רמזא ביי

ירושלמי

תסגו גיבניו תיבני למספה עוד על תקוף ריגזא :

טז ארום תתרגון קטר בתלמיה ויוסף תוב לאחורותיהון במדברא וגו' :

דעאן

רש"י

ועמיד . שליח : עניו . כמו אף : וכמו . דמוס של בית הרחם לספר על הרצון הלכס של סנות מדין : (ג) עשרות ודיבון וגו' :
מארץ סיחון ועוגו : (ו) הארזים . לאון תמויה הוא (ד) : (ז) ולמה תניאון . תפירו ותמניעו לכס מעבור טיהו
סורין מאתם יראים לעבור מפני העולמה ותוון הערים והעם : (ח) מקדש בהגע . כך שמה וטתי קדש היו :
(יב) הקניזי . (סוטה י"א) תורגו של קו: היה וילדה לו אחיו של כלב את עתניאל : (יג) ויניעם . ויטלטלס מן כעובד
(ט"א) וטלטלס כנעווד : (יד) לספות . כמו (ישעיה כט) ספו ספה על גבה (ה) . (ירמיה ז) עולות יכס ספוננו' .
לאן תוספת : (טז) נבגה למקננו פה . סמיס היו על משנמס יותר מקמיס וכמתיס סהקדיון מקמסס לקמס אמר לקס משה לל
כן

באר רחובות דקדוקי רש"י

(ז) מושבם דעיקר דין ה' א' התמיה לנתדה כחטף פתח כמו וישפט כל הארץ וכמלת ה' א' א"כ לתמיה ואינה כיאק
כפתח לחודא לכן הוצרך לומר דאף על פי כן לשון
לאר תודען ונבוא חרדיה לית אל"ף לנקדה כפתח לחודא : (ח) מושום דמנינו האף תספה לדיק' עס' רשע והיינו ענין
אקספה

רשב"ם

ענינו כדו שלא ילוט כנו כנף לסיכך לרה הקב"ה לתתו על עבודת אהל מועד שכן ענינו כדו תשא וגו' ולא יסיה כהם כנף כמקוד אותם :
ולקחת את כסף הכפורים תלת בני ישראל ונתת אותם על עבודת אהל מועד ואיו לבני ישראל לזכרון וגו' אף כאן ויקיאו אותו אל אהל מועד
לזכרון לפניה' . סאסח מורי הרב רבי חסיר שזעתי סיטה וזועיקר :

מכלל יופי

(ז) (חניאוי) . ענינו שבר המה שכות ובטולם : (ח) כה
עשו . אף על פי שנכתבה זאת המילה בהא קריאתה בוו :
(יב) (בלתי כלב) . כמו וזרתי : כי סלאר . קל

הלמד ופירושו השלימו רצון תבורא ללכת אחריו :
(יד) (חרבות) . שם ענין הגדול : (לספוח עוד) .
ענין תוספת : (טז) (גדרת צאון) . ענין גדר והכס
(?) (?) נא זי הסמיכות

יז ואנחנו נחליץ חשים לפני בני ישראל עד
 אשר אס-הביאנם אל-מקומם וישב טפנו
 בקרני המכצר מפני ישובי הארץ: יח לא
 נשוב אל-בתינו עד התנחל בני ישראל
 איש נחלתו: יט כי לא ננחל אתם
 מעבר לירדן והלאה כי באה נחלתנו אלינו
 מעבר הירדן מזרחה: פ
 כ ויאמר אליהם משה אס-תעשו את-
 הברך הנה אס-תחלצו לפני הנה למלחמה:
 כא ועבר לכם כל-חלוץ את-הירדן
 לפני הנה עד הורישו את-איבוי מפניו:
 כב ונכבשה הארץ לפני הנה ואתר
 תישבו והייתם נקים מיהנה ומישראל והייתה
 הארץ הזאת לכם לאחזה לפני הנה:
 כג ואס-לא תעשו כן הנה חטאתם
 ליהנה ודעו חטאתכם אשר תמצא אתכם:
 כד בנורלכם ערום לטפכם וגדרת
 לצנאכם והיצא מפיהם תעשו: כה ויאמר
 בני-גד ובני ראובן אל-משה לאמר עבדיך
 יעשו כאשר אדני מצוה: כו טפנו
 נשינו מקננו וכל-בהמתנו יהיו-שם בערי
 הנגד: כז ועבדיך יעברו כל-חלוץ צבא
 לפני הנה למלחמה כאשר אדני דבר:
 כח ויצו להם משה את אלעזר הכהן
 ואת יהושע בן-נון ואת-ראשי אבות
 המטות לבני ישראל: כט ויאמר משה
 אל-הם אס-יעברו בני-גד ובני-ראובן אתכם
 את-הירדן כל-חלוץ למלחמה לפני הנה
 ונכבשה

שביעי
רביעי

ה

5

ונכבשה

לנחיה ואמרו חטרוי דען נבני לבעירנא
 הקא וקריון לטפלנא: יז ואנחנא נזכרוי
 מבצין קדם בני ישראל עד דנעל-ינון
 לאתרהון ויתבון טפלנא בקרוין כריכין מן-
 קדם יתבי ארעא: יח לא נתוב לביטנא
 עד דיתסנון בני ישראל גבר אחסנתיה:
 יט ארי לא נתסון עמהון מעברא לירדנא
 ולהלא ארי קבלנא אחסנתנא לנא מעברא
 דירדנא מדנחא: כ ויאמר להון משה אס-
 תעברון ית-פתנמא הדין אס-תזכרוין קדם
 עמא-דיי לקרבא: כא ועבר לכוני כר-
 דמורו ית-ירדנא קדם עמא-דיי עד דיתרך
 ית בעלי דבבויה מן קדמויה: כב ותתכביש
 ארעא קדם עמא-דיי ובתרכין תתובון ותהון
 זכאין מן קדם-דיי ומישראל ותהי ארעא
 קדא לכוני לאחסנא קדם-דיי: כג ואס-לא
 תעברון כן הא חבתון קדם-דיי ותדעון
 חובתכון דתשבח יתכון: כד בנו-לכוני
 קרוין לטפלכוני וחטרוין לענכוני ודיפון
 מפומכוני תעברון: כה ואמרו בני-גד ובני
 ראובן למשה למימר עבדך יעברון כמא
 דרבוני מפקיד: כו טפלנא נשנא ויתנא
 וכל-בעירנא יהון תמן בקרוי גלעד:
 כז ועבדך יעברון כל-מורו חילא קדם-
 עמא דיי לקרבא כמא דרבוני ממליל:
 כח ופקיד להון משה ית אלעזר כהנא וית
 יהושע בר-נון וית-ראשי אבות שבטנא
 לבני ישראל: כט ויאמר משה להון אס-
 יעברון

דעאו
קריון
וגו'
משה
ארעא
קד
כר
מפיק
מפקד
קדם
כט

כן עשו
כחו
דבריו
לפני
חללתי
קבלתי
וח' ל'
למורו
מפקיד

(4)

הסתי
דיר
(ז)
כלי
(ח)
כ)

דעאן נבני וגוי : יז ואגחא נבני וגוי ונתבין טפלקא

בפרוין פלולין מן קדם דפרי ארעא :

בפרוין פקרה מן קדם נבני ארעא : יח לא נתוב

וגוי : יט ארום לא נתבין עמהון מעיקרא ליונדנא ולהלא ארום קשרת אהסנתנא וגוי : כ ואמר להון

משה אין מעבדון נה פתקמא הדון אין מעבדון וגוי לאגחא קרבא : כא ויעיבר לכוון כל וגוי מן קדמוי : כב ונתקבש

ארעא קדם עמא ביי רבון דפרו דתובין ותהון זבאין מן קדם יי וגוי : כג ואין לא מעבדון נה פתקמא הדון

הא תכתיו קדם יי אלהבון ודעו חיבתכון דהארע ותכון :

ירושלמי

בגוי לכוון קריוו לטפליבון ודיקוון לעגבון ומרה דנפך

כד בגוי לכוון קריוו לטפליבון ודירין לעגבון ודנפיק

מפוימכון מעבדון : כה ואמרר בני נד רבני ראובן

באסקטותא הדא למשה למימר עבדך ועבדון כל דרבוני

מפקיד : כו טפלנא נשנא גיתנא וכל בעיקנא והון פקו דקורין גלעד : כז ועבדך יעבדון כל דמקורו חילא

קדם עמא ביי לקרבא היקמא דרבוני ממליל : כח ופקוד עלהון משה נה אלעזר פתנא נה יהושע וגוי :

כט ואמר להון משה אין יעבדון בני נד רבני ראובן עמכון נה יורדנא כל דמקורו לקרבא קדם עמא ביי ונתקבש

ארעא

רשיי

מן עשו עיקר עיקר והטפל טפל כנו לכס תמלה ערום לטפס ואחר כן גדרת ללאכס : (יז) ואגחא נחלין חשיים . מדיין מהירוס

כחו (ישעיהו) מהר שללשכו (שם ה) ומהר יחיסה : לפני בני ישראל . כראשי גייסות מתוך שגבורים היו שכן נאמר בגד

(דברים לו) וטרף ורועף קדקד וחף משה חור ופירש להם כאלה הדברים (שם א) ולאו אתכס כעת ההיא וגוי (שם ג) תלוים תעברו

לפני אחיכס בני ישראל כל בני חיל וכיריותו כתיב (יהושע ו) והחלו עובר לפניו זה ואוכן וגד שקיימו תנאס : וישב טפנו . בעודנו

אלא אחינו : בערי המבצר . שנסנה עכשו : (יט) מעבר הירדן והלאה . בעבר המערבי : כי באה נחלהינו . ככר

קלגוס בעבר המזרחי . (כד) לצנאכס . תיכסו מגורת (תהלים ה) לונה ולפנים כלס שאין בו אלף ומסיק בין מ"ן לגדי"ק

וח"לף שבה כאן אחר ה"ן הוקוס ה"א של לנה הוא . מיסודו של רבי משה הרטן למדתי כן (ו) : והיוצא מפוכם תעשו .

לגמיה שקבלתם עליכם לעבדו למלחמה עד כהו וחלוק שמה לא בקש מהם אלא וככשה ואחר תשובו והם קבלו עליהם עד התמל הרי

הסופו להתעבכ שבע שאלקו וכן עשו : (כה) ויאמר בניגד . כלס כאיש אחד : (כו) ויצו להם : כמו עליהם ועל תנאס

ענה

באר רחובות דקדוקי רשיי

אסיפה ונויעה דלא יתכן כאן לכן הוטרך לפרש דמלת למפות הוא לשון ספו והיינו ענין תוספת ורכיו (כל"א גמעהרט) :

משום דאיכא חד מואן דאחר דסבר דמלת לצנאכס הוא מגורת צאן והא דהקדים הנו"ן קודם האל"ף הוא על דרך כנס כסב

ורש"י איכא רובה לתרן כמקדם ומאוחר לכן האחר שהוא מגורת צנא ורבה לוותר שת"גורות יסלו חדא צאן ותניינא

צנא והאלף היא תמורת ה"א וכאלו כתיב לצנאכס :

משום

רשב"ם

(יז) תוסיס נמכרים כמוהיזיה טפלי : וזה יסוד מרבינו שמואל

אלה

מכלל יופי

הסתימוח שעושים למרביץ הצאן והוא הנאמר בדברי רז"ל

דיר כאמרם נכנסו לדיר להרעש קורא אל"ש ברעו :

(יז) (נחלין) . הגורים

כלי מלחמה בחלצים : (יט) והלאה נמא על

(חשים) . ענין מהירות : הוון ועל

(כא) (כל חרוין) . המקום והעם ולמעלה :

חגור כריי מלחמה בחלצים :

(כד) (והגרות) : מן גדר כמו מן חצר תצרות

ואפשר שהקבוץ הזה מן

דכריהימסד ויושבי נשעים והגרה : (לצנאכס) . הוא

שבמלת תהליסם צנא

ואר"פס כלס

